

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ
नाशिक - ४२२ २२२

नॅक मानांकित 'ए' श्रेणी

Website - www.ycmou.ac.in

ललित कला केंद्र
नाट्यशास्त्र पदविका शिक्षणक्रम (G-75)

माहितीपुस्तिका

शैक्षणिक सत्र : जून - २०२५

CENTRE FOR PERFORMING ARTS
DIPLOMA IN DRAMATICS PROGRAMME (G-75)
PROSPECTUS

अनुक्रमणिका

१. ललित कला केंद्राचा परिचय.....०४

२. शिक्षणक्रमाविषयी.....०५

- २.१ शिक्षणक्रमाची संरचना
- २.२ उद्दिष्टे
- २.३ कालावधी
- २.४ माध्यम
- २.५ अभ्यासक्रम
- २.६ श्रेयांक
- २.७ अभ्यासक्रमाची रूपरेषा

३. मूल्यमापन प्रक्रिया.....०७

४. अध्ययन पद्धती ०८

५. नोंदणी प्रक्रिया ०९

६. प्रवेश प्रक्रिया १०

७. शिक्षणक्रम शुल्क ११

८. विभागीय केंद्रे १२

९. अभ्यास केंद्र १३

१०. विशेष सूचना / संपर्कासाठी.....१३

११ . परिशिष्टे.....१६

- परिशिष्ट १ : उमेदवार/विद्यार्थी करारनामा
- परिशिष्ट २ : Candidate/Student Agreement at the time of Admission
- परिशिष्ट ३ : गरीब विद्यार्थी सहाय्य योजना नियमावली
- परिशिष्ट ४ : University Grants Commission Resolution (2004)
- परिशिष्ट ५ : G.R. of Equivalency for 10th and 12th
- परिशिष्ट ६ : एकापेक्षा अधिक शिक्षणक्रमांना प्रवेश
- परिशिष्ट ७ : G.R. of Equivalency

विद्यापीठ गीत

एक प्रतिज्ञा असे आमुची ज्ञानाची साधना ।
चिरंतन ज्ञानाची साधना ।
ज्ञान हेच संजीवन सार्‌या जगताच्या जीवना ॥ धृ ॥

ज्योत जागवू सुजाणतेची सकलांच्या अंतरी ।
तीच निवारील पटल तमाचे प्रभात सूर्यापरी ।
ज्ञानच देउळ, ज्ञानच दैवत, प्रगतीच्या पूजना ॥१॥

नव्या युगाचा नव्या जगाचा ज्ञान धर्म आहे ।
त्यातच अमुच्या उजळ उद्याचे आश्वासन राहे ।
मुक्त करिल तो परंपरेच्या बंदिघरातुन मना ॥२॥

हाच मंत्र नेईल आम्हाला दिव्य भविष्याकडे ।
न्यायनीतीचे पाऊल जेथे भेदाशी ना अडे ।
जे जे मंगल पावन त्याची जेथे आराधना ॥३॥

- **कुसुमाग्रज**

१. ललित कला केंद्राचा परिचय :

समाजाच्या गरजेनुसार सुसंगत असे निरनिराळे वैविध्यपूर्ण शिक्षणक्रम सुरु करणे हा आपल्या विद्यापीठाचा उद्देश आहे. नाट्य-संगीत-नृत्य-लोककला पदविका शिक्षणक्रम विद्यापीठाच्या या गौरवशाली वाटचालीत नक्कीच महत्वाची घटना ठरेल असा विश्वास वाटतो. नाट्य-संगीत-नृत्य-लोककला पदविका शिक्षणक्रमाच्या माध्यमातून समाजाच्या विविध घटकांपर्यंत आणि कलेपासून वंचित राहिलेल्या विद्यार्थ्यांपर्यंत या निमित्ताने आपण पोहचू शकतो.

विद्याशाखेची ठळक वैशिष्ट्ये थोडक्यात अशी :

· नाविन्यपूर्ण, गरजेवर आधारित व्यावसायिक अभ्यासक्रम विकसित करणे आणि समाजाच्या विकासासाठी उद्योग, संस्था जोडणे.

· आनुषंगिक आणि अनौपचारिक माध्यमांद्वारे प्रोत्साहन देणे, देशातील विविध सांस्कृतिक प्रकार, कला, हस्तकला आणि कौशल्ये यांचे शिक्षण चालू ठेवण्यासाठी आणि त्यांचा विस्तार करण्यासाठी, त्यांची गुणवत्ता वाढवण्यासाठी आणि लोकांसाठी त्यांची उपलब्धता सुधारण्यासाठी प्रयत्न करणे.

· व्यक्तीच्या सर्जनशीलतेला व कल्पकतेला वाव देणारे अपारंपरिक अभ्यासक्रम.

· विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी आणि व्यावसायिक यशासाठी लागणाऱ्या पूरक कौशल्यांना वाव देणारे अभ्यासक्रम.

· स्वयंअध्ययनासाठी लागणाऱ्या नावीन्यपूर्ण कौशल्यांचे शिक्षण.

· पायाभूत अभ्यासक्रमात विविध संकल्पनांचे स्पष्टीकरण देण्यावर भर.

· स्वयंअध्ययन पुस्तके, स्वाध्याय, क्षेत्रीय कार्य, प्रकल्प अभ्यास, उपग्रह सेवा व वेबमाध्यमांतून विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन सेवा अशा विविध अंगांनी विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक साहाय्य.

· प्रत्येक शिक्षणक्रमात आवडीप्रमाणे निवड करता येतील असे पर्याय.

२. शिक्षणक्रमाविषयी :

२.१ शिक्षणक्रमाची संरचना

नाट्यशास्त्र पदविका शिक्षणक्रम एकूण ३० श्रेयांकांचा असून, एक वर्ष कालावधीचा आहे. हा शिक्षणक्रम नाट्य व कलाशाखा केंद्र या अभ्यासकेंद्रामार्फत यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक येथील मुख्यालयातून राबविण्यात येईल. या शिक्षणक्रमासाठी किमान ८० विद्यार्थ्यांना प्रथम येणाऱ्यास प्रथम प्राधान्य या तत्वावर प्रवेश दिला जाईल.

२.२ उद्दिष्टे

१) नाट्यशास्त्राची मूलभूत संकल्पना व भारतीय नाटकाच्या वैभवशाली परंपरेची माहिती करून देणे.

२) नाट्यशास्त्राअंतर्गत निर्मिती प्रक्रिया, अभिनय, दिग्दर्शन इत्यादी कौशल्यांचे विकसन करणे.

३) नाट्यक्षेत्रात गुणवत्तापूर्ण लेखक, दिग्दर्शक, अभिनेते, तंत्रज्ञ निर्माण करणे.

४) नाट्यनिर्मिती, प्रत्यक्ष सादरीकरण करण्याची क्षमता विकसित करणे.

५) स्थानिक तसेच राज्य पातळीवरील नाट्य स्पर्धेत भाग घेण्याची क्षमता विकसित करणे.

२.३ कालावधी

या शिक्षणक्रमाचा कालावधी एक वर्षाचा असेल. (एकदा प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांची नोंदणी तीन वर्षांसाठी वैध राहील.) एखाद्या विद्यार्थ्याने ३ वर्षांत शिक्षणक्रम पूर्ण न केल्यास त्यास नव्याने प्रवेश घ्यावा लागेल.

२.४ माध्यम

सर्व अभ्यासक्रमांसाठी 'मराठी' हे शिक्षणाचे माध्यम राहील. अभ्यासक्रमांची संदर्भ पाठ्यपुस्तके, मार्गदर्शन, इत्यादी सर्व अध्ययन-साहित्य मराठी भाषेतूनच उपलब्ध होईल. अंतर्गत मूल्यमापन आणि अंतिम परीक्षेची प्रश्नपत्रिका मराठीतूनच असेल. मात्र प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यासाठी हिंदी किंवा इंग्रजी भाषेचा वापर पूर्वपरवानगीने करता येईल.

२.५ अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमाची विभागणी ऑनलाईन संपर्कसत्रांद्वारे, पाठ्यपुस्तकांद्वारे, संदर्भपुस्तकांद्वारे अध्ययन आणि कार्यपुस्तिका व क्षेत्रीय कार्याद्वारे प्रात्यक्षिक अध्ययनानुभव, निवासी कार्यशाळा अशा विविध स्वरूपात करण्यात आली आहे.

२.६ श्रेयांक

कोणत्याही शिक्षणक्रमासाठी विद्यार्थ्याला अभ्यास करावा लागतो. ह्यात वाचन, मनन, चिंतन, टिपणे काढणे, प्रश्नोत्तर-लेखन यांबरोबरच अभ्यासकेंद्रातील मार्गदर्शनाचा लाभ, ध्वनिचित्रफिती ऐकणे व पाहणे, चर्चा करणे, इत्यादींचा समावेश आहे. ह्या सर्व प्रकारच्या अभ्यासाला जेवढा वेळ लागतो, त्या वेळाचे मापन श्रेयांकामध्ये (Credit Point) केले जाते.

मुक्त विद्यापीठात प्रत्येक अभ्यासक्रमासाठी पाठ्यक्रम (सिलॅबस) निर्धारित करताना विद्यार्थ्याला किती तास अभ्यास करावा लागेल, त्याचा विचार केला जातो. एका श्रेयांकाच्या अभ्यासक्रमासाठी साधारणपणे ३०-३५ तास अभ्यास करावा लागतो.

नाट्यशास्त्र पदविका शिक्षणक्रम ३० श्रेयांकांचा आहे. या प्रमाणे अंदाजे २४० तासिकांचा अभ्यास करावा लागेल.

२.७ अभ्यासक्रमाची रूपरेषा

अ. क्र.	अभ्यासक्रमाचे नाव	संकेतांक	सैद्धांतिक / प्रात्यक्षिक	श्रेयांक	अंतर्गत मूल्यमापन	अंतिम परीक्षा	एकूण गुण
०१	नाटक : इतिहास आणि प्रवाह Drama : History and Movements	DID001	सैद्धांतिक Theory	०२	२०	८०	१००
०२	नाटक : स्वरूप आणि प्रकार Drama : Format and Types	DID002	सैद्धांतिक Theory	०२	२०	८०	१००
०३	अभिनय भाग ०१ : वाचिक अभिनय Acting Part 01 : Voice Culture	DID003	प्रात्यक्षिक Practical	०६	५०	५०	१००
०४	अभिनय भाग ०२ : कायिक अभिनय Acting Part 02 : Body and Movement	DID004	प्रात्यक्षिक Practical	०६	५०	५०	१००
०५	नाट्य लेखन Writing a Play	DID005	प्रात्यक्षिक Practical	०२	५०	५०	१००
०६	नाट्यतंत्र Dramatic Technique	DID006	प्रात्यक्षिक Practical	०२	५०	५०	१००
०७	नाट्य दिग्दर्शन Theatre Direction	DID007	प्रात्यक्षिक Practical	०४	५०	५०	१००
०८	नाट्य निर्मिती Theatre Production	DID008	प्रात्यक्षिक Practical	०६	५०	५०	१००

नाट्यशास्त्र पदविका शिक्षणक्रमासाठी ०४ श्रेयांकांचे ०२ सैद्धांतिक आणि २६ श्रेयांकांचे ०६ प्रात्यक्षिक असे एकूण ३० श्रेयांकांचे अभ्यासकार्य आवश्यक आहे. त्याकरिता एकूण ८०० गुण आहेत.

३. मूल्यमापन प्रक्रिया :

या शिक्षणक्रमात विद्यार्थ्याचे मूल्यमापन प्रामुख्याने दोन भागांत करण्यात येईल.

अ) अंतर्गत मूल्यमापन

१) **सैद्धांतिक (Theory) :** प्रत्येकी २० गुणांच्या ०२ सैद्धांतिक (Theory) परीक्षा असतील.

२) **प्रात्यक्षिक (Practical) :** प्रत्येकी ५० गुणांच्या ०६ प्रात्यक्षिक (Practical) परीक्षा असतील. प्रात्यक्षिक कार्यपुस्तीका, तोंडी परीक्षा, एकल नाट्य निर्मिती किंवा प्रत्यक्ष नाट्य निर्मिती या प्रमाणे अंतर्गत मूल्यमापन केले जाईल.

३) प्रत्येकी २० गुणांच्या ०२ सैद्धांतिक (Theory) परीक्षेत प्रत्येकी किमान ०८ गुण व ५० गुणांच्या ०६ प्रात्यक्षिक (Practical) परीक्षेत प्रत्येकी किमान २० गुण मिळविणे अनिवार्य राहील.

यात सहा अभ्यासक्रमांच्या प्रात्यक्षिक भागासाठी प्रात्यक्षिक कार्यपुस्तीका, तोंडी परीक्षा, निवासी कार्यशाळा, एकल नाट्य निर्मिती किंवा प्रत्यक्ष नाट्य निर्मितीवर भर देण्यात येईल. अंतर्गत मूल्यमापना संदर्भात मार्गदर्शन नेमून दिलेले तज्ञ करतील. नोंदणी कालावधीत फक्त एकदाच अंतर्गत मूल्यमापनाची संधी देण्यात येईल.

आ) अंतिम मूल्यमापन

१) प्रत्येक अभ्यासक्रमात १०० गुणांसाठी मूल्यमापन होणार. याप्रमाणे ०८ अभ्यासक्रमात ८०० गुणांसाठी मूल्यमापन केले जाणार आहे. अनुक्रमे ०८ अभ्यासक्रमांकरिता ०८ प्रश्नपत्रिका असणार.

२) ०२ सैद्धांतिक (Theory) अभ्यासक्रमासाठी प्रत्येकी ८० गुणांच्या ०२ लेखी परीक्षा असतील. यात प्रत्येकी किमान ३२ गुण मिळविणे अनिवार्य राहील.

३) ०६ प्रात्यक्षिक (Practical) अभ्यासक्रमासाठी प्रत्येकी ५० गुणांच्या ०६ प्रात्यक्षिक परीक्षा असतील. यात प्रत्येकी किमान २० गुण मिळविणे अनिवार्य राहील.

४) ०२ सैद्धांतिक (Theory) अभ्यासक्रमासाठी ८० गुणांची ३ तास वेळ असणारी अंतिम परीक्षा घेण्यात येईल.

५) ०६ प्रात्यक्षिक (Practical) अभ्यासक्रमासाठी ५० गुणांची अंतिम परीक्षा घेण्यात येईल.

६) प्रत्येक अभ्यासक्रम यशस्वीरित्या पूर्ण करण्यासाठी अंतर्गत मूल्यमापन आणि अंतिम परीक्षा मिळून एकत्रितपणे किमान ४०% गुण मिळविणे अनिवार्य राहील.

७) ०२ सैद्धांतिक (Theory) व ०६ प्रात्यक्षिक (Practical) अशा एकूण ०८ अभ्यासक्रमासाठी अंतिम मूल्यमापन परीक्षा विद्यार्थ्यांना नाट्य व कलाशाखा केंद्र या अभ्यासकेंद्रामार्फत यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक येथील मुख्यालयात दिलेल्या वेळेत प्रत्यक्ष देणे अनिवार्य असेल.

४. अध्ययन पद्धती :

दररोज महाविद्यालयात जाऊन शिक्षण घेऊ शकत नाहीत अशा विद्यार्थ्यांसाठी मुक्त विद्यापीठाने स्वतंत्रपणे अध्ययन पद्धती विकसित केली आहे. त्यात पुढील घटकांचा समावेश आहे.

१) सदर शिक्षणक्रम ऑनलाईन पद्धतीने राबविण्यात येईल.

२) सदर शिक्षणक्रमाचे अभ्यासवर्ग दर रविवारी स. १०:०० ते दु. ०१:०० या वेळेत ऑनलाईन पद्धतीने राबविण्यात येईल.

३) अभिनयाकरिता शारीरिक (कायिक) व वाचिक तयारीसाठी निश्चित केल्याप्रमाणे सराव व सादरीकरण पूर्वतयारीसाठी विशेषीकृत सराव सत्रे घेतले जातील.

४) स्वयं-अध्ययनाधिष्ठित पाठ्यपुस्तके व संदर्भपुस्तके.

५) नाट्यक्षेत्रातील तज्ञांचे ऑनलाईन संपर्कसत्रात मार्गदर्शन.

६) अध्ययन कालांतर्गत मूल्यमापनाकरिता वर्गचाचण्या, गृहपाठ यांचा उपयोग. आवश्यक तेथे प्रात्यक्षिकांची संधी.

८) नाट्य व कलाशाखा केंद्र या अभ्यासकेंद्रामार्फत यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक येथील मुख्यालयात निवासी कार्यशाळा.

विद्यापीठाकडून छापील अध्ययन साहित्य (पुस्तकांचा संच) प्राप्त होईपर्यंत विद्यार्थ्यांनी संदर्भस्वरूपात उपलब्ध असलेली पुस्तके डाऊनलोड करून अभ्यासावीत. या अध्ययन पद्धतीत येणाऱ्या शंकांची नोंद विद्यार्थ्यांनी ठेवाव्यात. अभ्यासविषयाची आवृत्ती करताना या नोंदींची व टिपणांची त्याला मदत होते. संपर्कसत्रात मार्गदर्शक तज्ञांसोबत [संमंत्रक (Counsellor)] चर्चा करून त्याची उत्तरे मिळविता येतात. संबंधित विषयातील तज्ज्ञ मार्गदर्शक संपर्कसत्रात विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करतात. मात्र हे मार्गदर्शन केवळ व्याख्यानांच्या स्वरूपाचे असत नाही. मार्गदर्शकाकडून विद्यार्थ्यांच्या प्रश्नांची / शंकांची उत्तरे मिळविणे, कठीण विषयावर चर्चा-परिसंवाद घडवून आणणे, वर्गपाठ-गृहपाठाच्या माध्यमांतून आपल्या प्रगतीविषयी विद्यार्थ्याला माहिती घेता येणे, तसेच श्रवणफितींच्या / चित्रफितींच्या माध्यमांतून अभ्यासविषय अधिक दृढ करणे यासाठी ही संपर्कसत्रे असतात. विद्यार्थ्याने वरील सर्व अध्ययन सुविधांचा जास्तीत जास्त उपयोग करून घेऊन स्वत:ची अभ्यासपद्धती तयार करावी. आपल्याला मिळणारा वेळ लक्षात घेऊन मिळणाऱ्या वेळेचा नियोजनपूर्वक उपयोग करावा. केवळ पाठांतराद्वारे केलेला अभ्यास हा खरा अभ्यास नसून विषयाचे सुस्पष्ट आकलन होणे व त्याचा योग्य ठिकाणी उपयोग करता येणे हे चांगल्या अभ्यासपद्धतीचे मर्म आहे. त्यामुळे प्रात्यक्षिके व सराव यांवर भर देऊन विद्यार्थ्याने अभ्यास करावा, अशी आशा आहे.

५. नोंदणी-प्रक्रिया

या शिक्षणक्रमाची प्रवेशप्रक्रियेसाठी खालील सूचनांचे आपण काटेकोरपणे पालन करणे आवश्यक आहे.

१) माहितीपुस्तिकेचा बारकाईने अभ्यास करावा. आपण शिक्षणक्रमाच्या प्रवेशास पात्र आहात याची खात्री आणि आपण पात्रतेसाठी असल्याचा पुरावा म्हणून खालील दस्तऐवजांची प्रत जमा करावी.

अ) जन्मतारखेचा दाखला (वाहन परवाना किंवा पॅनकार्ड किंवा जन्मतारीख असलेले आधारकार्ड किंवा शाळा सोडल्याचा दाखला किंवा पासपोर्ट किंवा इलेक्शन कार्ड).

आ) पात्रतेच्या परीक्षेचे गुणदानपत्र किंवा प्रमाणपत्र.

इ) जर आपण मागासवर्गीय उमेदवार असाल तर आपल्या संवर्गासंदर्भातील नियमाप्रमाणे जातीचा दाखला, जात पडताळणी, नॉन क्रिमिलेअर सर्टिफीकेट, इत्यादी.

ई) आपण अपंगत्व असलेले (उदा.अंधत्व असलेले विद्यार्थी असाल तर आपले अपंगत्व दर्शविणारी) कागदपत्रे.

२) आपणाकडे चालू स्थितीत असलेला **भ्रमणध्वनी क्रमांक आणि वैध इ-मेल आयडी** असणे गरजेचे आहे. इ-मेल आयडी मिळविण्यासाठी आपण gmail.com, outlook.com किंवा rediffmail.com यासारख्या संकेतस्थळांवर भेट देऊन विनाशुल्क इ-मेल आयडी मिळवू शकतात. यांचा वापर आपणांस पासवर्ड, प्रवेशाची स्थिती, इत्यादी माहिती विद्यापीठाद्वारे कळविण्याकरिता केला जातो.

३) सादर केलेल्या कागदपत्रांची विद्यापीठ स्तरावरील छाननी झाल्यानंतर आपला प्रवेश निश्चित केला जाईल याची नोंद घ्यावी.

४) ऑनलाइन प्रवेश नोंदणी प्रक्रियेसाठी परिशिष्ट क्र. १ पहावे.

६. प्रवेश प्रक्रिया :

परिशिष्ट १ पहावे.

प्रवेश पात्रता

खालील शैक्षणिक पात्रता धारण करणाऱ्याला विद्यार्थ्यालाच नाट्यशास्त्र पदविका (ऑनलाईन) शिक्षणक्रमासाठी प्रवेश मिळू शकेल.

१) शासनमान्य इ. १२ वी उत्तीर्ण किंवा समकक्ष (१०+२) शैक्षणिक पात्रताधारक कोणतीही व्यक्ती या शिक्षणक्रमास प्रवेश घेऊ शकते.

२) प्रवेश – अर्जासोबत खालील कागदपत्रांच्या प्रमाणित सत्यप्रती (Self-Attested Photocopy) जोडणे आवश्यक आहे.

अ) शाळा सोडल्याच्या दाखला.

आ) शैक्षणिक पात्रतेबाबतची गुणपत्रकांच्या प्रमाणित सत्यप्रती.

इ) नाट्यक्षेत्राच्या अनुभवाचे प्रमाणपत्र असल्यास जोडावे.

ई) प्रवेश – अर्जासोबत कोणत्याही प्रमाणपत्राची मूळ प्रत जोडू नये.

प्रवेश परीक्षा मूल्यमापन प्रक्रिया

१) विद्यार्थ्यांनी पुढील लिंकच्या आधारे प्रवेश नोंदणी करावी.
२) https://ycmouoa.digitaluniversity.ac/
३) प्रथम येणाऱ्या ८० विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यात येईल.

७. शिक्षणक्रम शुल्क :

विद्यापीठ एकूण शिक्षणक्रम शुल्क रु. १०३२८=००

Sr. No.	On Account of	Amount [Rs]
1	0601 BB601 Sports Fees	50.00
2	0602 BB602 NSS Fees	0.00
3	0603 BB603 Disaster Management Fees (as Per Govt.GR)	0.00
4	0604 BB604 Chancellor Office Events Fees (Avhaan,Avishkar,Indradhanushya,Krida Mohotsav Etc.)	38.00
5	0607 BB607 Registration Fee	200.00
6	0608 BB608 Eligibility Fees	100.00
7	0609 BB609 Identity Card Fees	10.00
8	0610 BB610 Prospectus Fees	50.00
9	0611 BB611 E-Suvidha/ E-Services Fees	70.00
10	0612 BB612 Library Fee	0.00
11	0613 BB613 DSW Fees	50.00
12	0614 BB614 Alumni Fees	10.00
13	0615 BB615 Sanvad Fees	0.00
14	0616 BB616 Graduation/Convocation Fees	0.00
15	0773 BB924 Tution Fees	2400.00
16	0774 BB222 Examination Fees	1760.00
17	3052 L 103 Tution Fees (Study Centre Share)	5600.00
Rupees (in words): Ten Thousand Three Hundred and Thirty Eight Rupees Only.		10338.00

शिक्षणक्रम शुल्कासंबंधी सूचना :

१) विद्यापीठ नाट्यशास्त्र पदविका शिक्षणक्रम प्रवेश शुल्क एकूण रु. १०३३८=०० विद्यापीठाने निर्धारित केलेल्या पद्धतीनेच भरावे.

२) अशा पद्धतीने प्रवेश प्रक्रियेचा अवलंब करून आपला प्रवेश निश्चित करावा आणि आपण दिलेल्या मोबाईल क्रमांकावर आपला प्रवेश झाल्याचा तसेच तुमचा प्रवेश झाल्यावर येणाऱ्या कायम नोंदणी क्रमांकाचा (PRN) मेसेज मिळण्याची प्रतिक्षा करावी. आपला प्रवेश निश्चित झाला किंवा कसे याबाबत अभ्यासकेंद्राच्या कायम संपर्कात राहावे

८. विभागीय केंद्रे :

१) अमरावती : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे अमरावती विभागीय केंद्र,
व्ही.एम.व्ही. ते वलगाव रोड, पोस्ट व्ही.एम.व्ही.,अमरावती - ४४४ ६०४
फोन : (०७२१) २५३१४४५, २५३१२१० फॅक्स: २५३१४४४ मोबाईल : ९४२२२४७२९२

२) औरंगाबाद : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे औरंगाबाद विभागीय केंद्र
द्वारा : सर्व्हे नं. ४१, सैनिकी मुलांच्या वसतिगृहाच्या पूर्वेस,
नंदनवन कॉलनी, छावणी, औरंगाबाद - ४३१ ००२
फोन : (०२४०) २३७१०६६, २३७१०७७
फॅक्स : २३७१०८८ मोबाईल : ९४२२२४७२९३

३) मुंबई : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे मुंबई विभागीय केंद्र
द्वारा : जगन्नाश शंकरशेठ म.न.पा.ची मराठी शाळा,
दुसरा मजला, फेअर ब्रीज (साऊथ), नाना चौक, ग्रँटरोड (प.) मुंबई - ४०० ००७
फोन : (०२२) २३८७४१८६, २३८२६१३५, २३८७४१७७
फॅक्स: २३८१३२५६ मोबाईल : ०९८६९०४९४२७

४) नागपूर : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे नागपूर विभागीय केंद्र
रावबहादूर डी. लक्ष्मीनारायण बंगला, विद्यापीठ क्रीडा परिसर,
लॉ कॉलेज कँपस, रविनगर चौक, नागपूर - ४४० ००१
फोन : (०७१२) २५५३७२४ फॅक्स : २५५३७२५ मोबाईल : ९४२२२४७२९५

५) नाशिक : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे नाशिक विभागीय केंद्र,
नाशिक महानगरपालिकेची जुनी इमारत, दुसरा मजला,
नवीन पंडित कॉलनी, नाशिक - ४२२ ००२
फोन : (०२५३) २३१७०६३ फॅक्स : २५७६७५६ मोबाईल : ९४२२२४७२९७

६) पुणे : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे पुणे विभागीय केंद्र
शाहीर अण्णाभाऊ साठे प्रशालागृह, महापालिकाशाळा क्र.5 (मुलांची),
654, सदाशिव पेठ हौदासमोर, कुमठेकर मार्ग, पुणे - ४११ ०३०
फोन : (०२०) २४४५७९१४ फॅक्स : २४४९११०७ मोबाईल : ९४२२२४७२९८

७) कोल्हापूर : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे कोल्हापूर विभागीय केंद्र
शिवाजी विद्यापीठ परिसर, पोस्ट ऑफ्रिगसजवळ, विद्यानगर,
कोल्हापूर - ४१६००४
फोन: (०२३१) २६०७०२२ फॅक्स : २६०७०२३ मोबाईल : ९४२२२४७२९४

८) नांदेड : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे नांदेड विभागीय केंद्र
द्वारा : स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ परिसर, नानक कमान,
झरी रोड, विष्णूपुरी, नांदेड - ४२१६०३६
फोन: (०२४६२) २२९९४०, २८३०३८ फॅक्स : २२९९५०

९. अभ्यासकेंद्र : मुख्यालय, नाशिक

नाट्यशास्त्र पदविका शिक्षणक्रम यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक येथील मुख्यालयातून ऑनलाईन पद्धतीने शिकवला जाईल.

पत्ता : ललित कला केंद्र,
यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ,
'ज्ञानगंगोत्री', गंगापूर धरणाजवळ, गोवर्धन, नाशिक – ४२२ २२२.

१०. विशेष सूचना / संपर्कासाठी :
प्रवेशासंबंधी

१) प्रवेश-अर्ज भरण्यापूर्वी विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध असलेली माहितीपुस्तिका लक्षपूर्वक वाचावी.

२) प्रवेश-अर्जासोबत आवश्यक प्रमाणपत्रांच्या प्रती जोडाव्यात.

३) प्रवेश निश्चितीनंतर कोणत्याही कारणास्तव प्रवेश रद्द करता येणार नाही वा प्रवेश-शुल्क परत केले जाणार किंवा इतर शिक्षणक्रमासाठी वर्ग करण्यात येणार नाही.

४) प्रवेश निश्चित झाल्यानंतर अभ्यासकेंद्रावर ओळखपत्र आणि अध्ययन साहित्य प्राप्त होईल.

५) अभ्यासकेंद्रात येताना आणि परीक्षेच्या वेळी प्रत्येक विद्यार्थ्याने केंद्रप्रमुख / केंद्रसंयोजकांची सही, शिक्का असलेले ओळखपत्र सोबत बाळगणे आवश्यक आहे.

६) संपर्कसत्रे, अंतिम परीक्षेचे वेळापत्रक यांसंबंधी अभ्यासकेंद्रावर चौकशी करावी. अभ्यासकेंद्राशी सतत संपर्क ठेवणे तुमच्या हिताचे आहे. आवश्यक ती सर्व माहिती तिथे उपलब्ध होऊ शकेल.

७) विद्यापीठ व अभ्यासकेंद्र यांनी केलेल्या नियोजनाप्रमाणेच शिक्षणक्रमाची कार्यवाही करण्यात येईल. त्यात बदल केला जाणार नाही.

८) विद्यापीठाने स्थापन केलेल्या अभ्यासकेंद्राव्यतिरिक्त अन्य कोणत्याही खाजगी संस्था , क्लास ह्यांना विद्यापीठाची मान्यता नाही. अशा संस्थेत किंवा क्लासमध्ये प्रवेश घेऊन अभ्यासक्रमाचे शुल्क भरल्यास त्याची जबाबदारी विद्यापीठावर राहणार नाही.

९) विद्यापीठाकडून कायम नोंदणी क्रमांक मिळाल्यावर तुमचा प्रवेश निश्चित होईल. विद्यापीठाशी, विभागीय केंद्राशी किंवा अभ्यास-केंद्राशी पत्रव्यवहार करताना पत्रात आपला कायम नोंदणी क्रमांक, नाव आणि अभ्यासकेंद्र यांचा उल्लेख असणे आवश्यक आहे.

१०) शिक्षणक्रमाच्या कालावधीत आपला पत्ता बदलल्यास नाव, नोंदणी क्रमांक, अभ्यासकेंद्र या तपशिलासह संबंधित विभागीय केंद्राला पत्त्यातील बदल कळवावा.

११) विद्यापीठाकडून मिळालेली कागदपत्रे गहाळ झाल्यास दुसरी प्रत मिळविण्यासाठी पुढीलप्रमाणे शुल्क भरावे लागेल.

१) ओळखपत्र - रु. ५०/-, २) गुणपत्रक - रु. १५०/-

या शुल्कासोबतच आपले नाव, कायम नोंदणी क्रमांक, शिक्षणक्रम, शिक्षणक्रमाचे वर्ष आणि अभ्यासकेंद्र हा तपशील कळवणे आवश्यक आहे. ओळखपत्रासाठी भांडार अधिकारी तर गुणपत्रकासाठी उपकुलसचिव, परीक्षा कक्ष - २ यांच्याशी संपर्क साधावा.

१२) गुणपत्रक हरवल्यास दुसरे गुणपत्रक प्राप्त होण्यासाठी रु. १००/-च्या बॉण्ड पेपरवर प्रतिज्ञापत्र (affidavit) सादर करणे आवश्यक आहे.

१३) काही अडचणी, शंका असल्यास केंद्रसंयोजक किंवा केंद्रप्रमुखांशी संपर्क साधा. शंकासमाधान न झाल्यास विद्यापीठातील संबंधितांशी संपर्क साधावा.

परीक्षेसंदर्भात महत्त्वाच्या सूचना

१) प्रवेश निश्चित झाल्यानंतर कायम नोंदणी क्रमांक (PRN) दिला जातो. हा क्रमांक विद्यापीठाशी पत्रव्यवहार करताना अवश्य टाकावा.

२) विद्यार्थ्यांचे परीक्षेसाठी प्रवेश-पत्र (Hall-Ticket) विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध असेल. विद्यार्थ्यांनी ते प्राप्त करून (डाउनलोड / प्रिंट) घ्यावे. त्याशिवाय परीक्षेस बसता येणार नाही.

३) विद्यार्थी अनुत्तीर्ण असतील त्यांच्यासाठी परीक्षा अर्ज विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध होईल.

४) पुनपरीक्षार्थिनी अर्ज भरलेला असेल त्यांनाच परीक्षेस बसता येईल. अर्ज भरला नसल्यास कोणत्याही परिस्थितीत परीक्षा देता येणार नाही.

५) विद्यार्थ्यांचे प्रात्यक्षिक कार्य अपूर्ण असेल त्यांना नियमानुसार पुनर्परीक्षा अर्ज भरून संधी देण्यात येईल. त्यासाठी परीक्षा शुल्क आकारण्यात येईल.

६) विद्यापीठाने निर्धारित केलेल्या परीक्षा केंद्राशिवाय अन्य कोणत्याही परीक्षा केंद्रावर परीक्षा देता येणार नाही.

७) परीक्षेचा निकाल परीक्षा झाल्यावर साधारणत: ४५ दिवसांनी जाहीर केला जाईल. त्यानंतर विद्यार्थ्यांना गुणपत्रक अभ्यासकेंद्रावर प्राप्त होईल.

इतर सूचना :

१) या विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर विद्यार्थी कायम नोंदणी क्रमांक (PRN) प्राप्त झाल्यानंतर उपलब्ध असलेल्या e-suvidha चा उपयोग वेळोवेळी करू शकता.

२) ज्या नावाने प्रवेश घेतला आहे त्याच नावाने पदविका प्रमाणपत्र प्राप्त होईल. यात नाव बदलाची विनंती मान्य केली जाणार नाही.

संपर्कासाठी

१) **प्राध्यापक, नाट्यशास्त्र पदविका शिक्षणक्रम**
यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ
नाशिक : ४२२ २२२
दत्ता पाटील – ९९२२७६२७७७
E-mail : lalitkala@ycmou.digitaluniversity.ac

२) **शैक्षणिक बाबी**
संचालक, ललित कला केंद्र
यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ
नाशिक : ४२२ २२२
दूरध्वनी : ७९७२०३६६९९
E-mail : lalitkala@ycmou.digitaluniversity.ac

३) **अध्ययन साहित्य**
व्यवस्थापक, भांडार कक्ष
यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक ४२२ २२२
दूरध्वनी : (०२५३) २२३०१०७

४) **परीक्षा**
परीक्षा नियंत्रक,
यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक ४२२ २२२
दूरध्वनी : (०२५३) २२३१४७९

परिशिष्टे / Appendices

परिशिष्ट १ : उमेदवार / विद्यार्थी करारनामा

उमेदवार / विद्यार्थी करारनामा

हा करार विद्यार्थी किंवा उमेदवार आणि यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ (यचममुवि) यांच्यामध्ये, विद्यार्थी / उमेदवार याने 'Accept' ह्या बटनावर क्लिक केल्यामुळे आपोआप अस्तित्वात आलेला आणि दोन्ही पक्षांना मान्य, कबूल आणि वैध असलेला मानण्यात येईल.

या करारनाम्यात 'उमेदवार' या संज्ञेचा वापर अशा व्यक्तींसाठी करण्यात आला आहे की जो यचममुविमार्फत राबविण्यात येणाऱ्या शिक्षणक्रमात प्रवेश घेऊ इच्छितो आणि 'विद्यार्थी ' या संज्ञेचा वापर अशा व्यक्तींसाठी करण्यात आलेला आहे, ज्या व्यक्तीने यचममुविमार्फत राबविण्यात येणाऱ्या शिक्षणक्रमास विहित पद्धतीचा अवलंब करून प्रवेश घेतला आहे.

उमेदवार असे मान्य व कबूल करितो की,

१) त्याने माहितीपुस्तिका तसेच संगणक पडद्यावर उपलब्ध असलेल्या मजकुराचा, माहितीचा, सूचनांचा व्यवस्थित पद्धतीने अभ्यास केला आहे आणि त्यानुसार योग्य त्या कृती केल्या आहेत.

२) त्याने ही खात्री करून घेतलेली आहे की, त्याने निवडलेल्या शिक्षणक्रमास तो पात्र आहे आणि जर तो माहितीपुस्तिका आणि / किंवा संगणक पडद्यावर उपलब्ध माहितीप्रमाणे अपात्र ठरत असेल तर त्याचा प्रवेश ताबडतोब रद्द करण्यात येईल आणि त्याने विद्यापीठात भरलेले शुल्क त्यास आंशिक किंवा पूर्ण स्वरूपात परत मिळणार नाही.

३) त्याने त्यास अध्ययन साहित्य (पुस्तके) कोणत्या स्वरूपात (छापील पुस्तके, इ-बुक, मोबाईल ॲप, दृकश्राव्य फिती, ध्वनिफिती सीडीवर किंवा इंटरनेटवर उपलब्ध असलेला मजकूर) उपलब्ध होणार आहे याची माहिती माहितीपुस्तिकेच्या संबंधित भागातून मिळविली आहे. आणि सदर स्वरूपात अध्ययन साहित्य उपलब्ध होणार आहे याबाबत त्याचे कोणतेही आक्षेप नाहीत आणि तो यापुढे कधीही अध्ययन साहित्य माहितीपुस्तिकेत दिलेल्या स्वरूपापेक्षा वेगळ्या स्वरूपात मिळण्याची मागणी करणार नाही.

४) तो यचममुवि संदर्भातील कोणतीही तक्रार किंवा इतर कोणतेही निवेदन त्यास सादर करावयाचे असल्यास अशी तक्रार किंवा निवेदन तो यचममुविमार्फत उपलब्ध असलेल्या संगणकीय प्रणालीचा (युजर आयडीचा) वापर करून करेल. अशी तक्रार किंवा निवेदन तो तक्रार किंवा निवेदनाचे उद्भवणाऱ्या कारणांच्या दिनांकाच्या तीस दिवसांच्या आत संगणकीय प्रणालीचा वापर करूनच करेल.

५) त्यास हे मान्य व कबूल आहे की, विद्यापीठाला शिक्षणक्रम राबविण्याच्या नियमांमध्ये, धोरणांमध्ये, अध्ययन साहित्यामध्ये, पाठ्यचक्रमात बदल करण्याचा अधिकार आहे आणि अशा नियमांमधील धोरणांमधील, अध्ययन साहित्यामधील, पाठ्यक्रमामधील बदल त्यास बंधनकारक असतील आणि याबाबत त्याची कोणतीही तक्रार असणार नाही.

६) तो शिक्षणक्रमाच्या कालावधीमध्ये विद्यापीठात नोंदविलेल्या त्याच्या भ्रमणध्वनी क्रमांकात बदल करणार नाही.

७) त्यास हे मान्य व कबूल आहे की, त्याने नोंदणीच्या वेळेस विद्यापीठात सादर केलेल्या माहितीत बदल करणे (फोटोग्राफ, भ्रमणध्वनी क्रमांक, जन्मतारीख, पत्ता, इत्यादीसाठी) योग्य ते शुल्क आकारण्याचे अधिकार विद्यापीठाने राखून ठेवले आहेत.

८) त्यास हे मान्य व कबूल आहे की, जर विद्यापीठास शासनाकडून (शिष्यवृत्ती विद्यार्थ्यांसंदर्भात) त्याचे शुल्क प्राप्त झाले नाही तर अशा विद्यार्थ्यांना परीक्षा देण्यास मज्जाव करण्यात येईल आणि जर परीक्षा दिलेली असेल तर त्याचा निकाल तेव्हापर्यंत राखून ठेवण्यात येईल जेव्हापर्यंत त्याचे शुल्क विद्यापीठास प्राप्त होत नाही.

९) त्यास याचीही कल्पना आहे की, त्याच्याकडून कोणतीही असत्य, अपुरी माहिती दिली गेल्यास त्याचा प्रवेश रद्द करण्यात येईल आणि जर त्यास पदवी किंवा पदविका निर्गमित करण्यात आलेल्या असतील तर अशा प्रकारे असत्य, अपूर्ण माहिती मिळाल्याचे सिद्ध झाल्यानंतर त्याची पदवी, पदविका रद्दबातल करण्यात येईल.

१०) तो विद्यापीठाचे संकेतस्थळ (ycmou.digitaluniversity.ac. OR ycmou.ac.in) येथे नियमितपणे भेट देईल आणि तेथे देण्यात आलेल्या शैक्षणिक किंवा प्रशासकीय स्वरूपाच्या सूचनांचे (उदाहरणार्थ, परीक्षा हॉलतिकीट डाऊनलोड करणे आणि त्याची छपाई करणे) काटेकोरपणे पालन करेल.

११) तो विद्यापीठाच्या शिक्षणक्रमाचा अभ्यास अपेक्षित असलेल्या परिश्रम, शिस्त, प्रामाणिकपणे करेल. तसेच आपले वर्तन विद्यापीठाचा सुयोग्य विद्यार्थ्याप्रमाणे करेल आणि अशी कोणतीही कृती करणार नाही की जी विद्यापीठाच्या विद्यार्थ्यास शोभणार नाही.

परिशिष्ट २ : Candidate/Student Agreement at the time of Admission

Candidate/Student Agreement at the time of Admission

This is an agreement between the student or candidate and the YCMOU which is entered into by virtue of the candidate for admission clicking on "ACCEPT" button on the online admission portal at the time of admission to a program using online admission process.

In this agreement the term "candidate" is used to mean the person who proposes to take admission to a program in YCMOU and the term "student" is used to mean a person who has been admitted to a program of the YCMOU after fulfilling all the conditions thereof.

The candidate undertakes that -

1. He has gone through the prospectus and the on-screen narrations or directions and has sincerely responded to the on-screen directions.
2. He has ensured that he is eligible to the program to which he proposes to take admission and that if it is found otherwise, (that is, if he is found not to be fulfilling the conditions of the eligibility at any time as per the rules mentioned in the prospectus or the on-line narrations) his admission will be summarily cancelled and the fees paid to the university will not be refunded in part or in full.
3. The information about the medium/mode of delivery of the Study Material (for example printed books, e-books, mobile app, audio/ video material available on internet or through CD/DVD, etc) has been duly studied by me in the relevant pages of the prospectus and I have no objection to the said mode of delivery. He shall not make any demands on the methods or medium of delivery other than that mentioned in the prospectus.
4. He shall make any representations to the YCMOU by logging on as a student in respect of any activities of grievances within a period of thirty days from the date of cause of the grievances or by an email to the university at the designated e-mail address.
5. He understands that the University reserves right to make changes in the rules or syllabi or learning material or any other policy matter as a matter of urgency and that such changes in the rules, syllabi or policy matters shall be binding and applicable on him and that he shall not make objections to such changes.
6. He shall not change his mobile number as registered with the University during the time of admission to the program.
7. He understands that the University shall levy charges on changes in profiles of the student, including the photograph, mobile number, date of birth, etc.
8. He understands that in case the University does not receive the fees from the Government (in case of Scholarship or Free-ship candidates), the student may be barred from taking examinations and his results shall not be declared till such time that the fees have been received.
9. He understands that any incorrect or incomplete information given by him is liable to cancellation of his admission or withdrawal of degree or diploma awarded to him as and when the university gets to know of such supply of incomplete or incorrect information.
10. He shall visit the University's website (ycmou.digitaluniversity.ac and ycmou.ac.in) regularly and undertake necessary steps for academic and administrative purposes as expected from him including downloading of the examination hall ticket and printing the same.
11. He shall undertake the studies of the academic program with necessary industry, discipline and honesty and conduct himself with due dignity and shall do nothing which is unbecoming of a student of the YCMOU.

परिशिष्ट ३ : गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजना नियमावली

१. **नाव :** या योजनेचे नाव गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजना असे राहील.

२. **व्याप्ती :**

२.१ सदरची गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजना यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाच्या एका वर्षापेक्षा अधिक कालावधीच्या सर्व शिक्षणक्रमांच्या विद्यार्थ्यांना लागू राहील.

२.२ अंध, अपंग, मूकबधिर, कर्णबधिर विद्यार्थ्यांसाठी संपूर्ण फी, मार्कांची सवलत व्यवस्थापन मंडळाने घेतलेल्या निर्णयान्वये देय राहील.

२.३ आर्थिक दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांसाठी सदर योजना लागू असेल.

३. **पात्रतेचे निकष :**

३.१ गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजनेचा लाभ मिळण्यासाठी कुटुंबाच्या वार्षिक उत्पन्नाची कमाल मर्यादा रु. १,००,०००/– राहील.

३.२ तहसिलदाराचे मूळ उत्पन्नाचे प्रमाणपत्र मागील वित्तीय वर्षाचे असावे.

३.३ सदर योजनेचा लाभ देताना संबंधित विद्यार्थी / विद्यार्थिनी मागील शैक्षणिक वर्षाच्या अंतिम परीक्षेत उत्तीर्ण असणे आवश्यक राहील.

३.४ गरीब विद्यार्थी सहाय्य योजनेसाठी विद्यार्थ्याने मागील वर्षी योजनेचा लाभ घेतला असेल तर सदर विद्यार्थी सर्व विषयांत उत्तीर्ण असणे आवश्यक आहे.

३.५ सदर योजनेसाठी पात्र ठरलेल्या विद्यार्थी / विद्यार्थिनीने त्याला ज्या शैक्षणिक वर्षासाठी योजनेचा लाभ मंजूर करण्यात आला तो अभ्यासक्रम त्याने / तिने यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाच्या मान्यताप्राप्त अभ्यासकेंद्रातून पूर्ण करणे आवश्यक आहे. अभ्यासक्रमाचे वर्ष पूर्ण होण्यापूर्वी संबंधित विद्यार्थ्याचा प्रवेश कोणत्याही कारणास्तव रद्द झाल्यास विद्यापीठाने प्रदान केलेली रक्कम व प्रमाणपत्र विद्यापीठास परत करण्याची जबाबदारी संबंधित विद्यार्थी, अभ्यासकेंद्र व विभागीय केंद्र यांची राहील.

३.६ राज्य शासन / केंद्र शासन यांच्याकडे शिष्यवृत्ती मिळण्यासाठी अर्ज केलेल्या विद्यार्थ्यांना सदर योजनेचा लाभ देय नाही.

३.७ रु. ३,०००/– पेक्षा कमी फी असलेल्या शिक्षणक्रमाकरिता ही योजना लागू नाही.

४. **योजनेची गुणांची निकष पद्धत :**

४.१	विद्यार्थी शहरी भागातील असल्यास	१ गुण
४.२	विद्यार्थी ग्रामीण भागातील असल्यास	२ गुण
४.३	विद्यार्थी अतिदुर्गम भागातील असल्यास	३ गुण
४.४	प्रकल्पग्रस्त असल्यास	२ गुण
४.५	खेळाडू असल्यास (विभागीय / राज्य पातळी)	४ गुण
४.६	उत्पन्न मर्यादा रु. ३५०००/– पर्यंत	३ गुण
४.७	उत्पन्न मर्यादा रु. ७०००००/– पर्यंत	२ गुण
४.८	उत्पन्न मर्यादा रु. १,००,०००/– पर्यंत	१ गुण

५. **अनुज्ञेय रक्कम :** अनुज्ञेय रक्कम या योजनेसाठी निश्चित केलेल्या निकषांनुसार प्राप्त गुणांच्या आधारे व शिक्षणक्रम पातळीनिहाय ठरविलेल्या रकमेच्या आधारे निश्चित केली जाईल.

५.१ पदविका शिक्षणक्रम : रु. ३,०००/– किंवा शिक्षणक्रमाचे शुल्क यापैकी जे कमी असेल ती रक्कम

५.२ पदवी शिक्षणक्रम : रु. ५,०००/– किंवा शिक्षणक्रमाचे शुल्क यापैकी जे कमी असेल ती रक्कम

५.३ पोस्ट ग्रॅज्युएट डिप्लोमा शिक्षणक्रम : रु. ५,०००/– किंवा शिक्षणक्रमाचे शुल्क यापैकी जे कमी असेल ती रक्कम

५.४ पदव्युत्तर पदवी शिक्षणक्रम : रु. ७,०००/– किंवा शिक्षणक्रमाचे शुल्क यापैकी जे कमी असेल ती रक्कम

५.५ गरीब विद्यार्थी साहाय्य निधी योजनेकरिता अर्थसंकल्पातील अंदाजपत्रकीय तरतूद आरक्षण विभागातर्फे त्या–त्या शैक्षणिक वर्षात करण्यात येईल.

५.६ अनुज्ञेय रक्कम उदाहरण दाखल तक्ता :

अ.क्र.	*किमान गुण*	*अनुज्ञेय रकमेचे प्रमाण %*	*डिप्लोमा*	*पदवी / पोस्ट ग्रॅज्युएट डिप्लोमा*	*पोस्ट ग्रॅज्युएट डिग्री*
			रु. ३000/-	रु. ५000/-	रू. ७000/-
१	०२	३०	रु. ९00	रु. १५00	२१00
२	३ ते ५	५०	रु. १५00	रु. २५00	३५00
३	६ च्या पुढे	१00	रु. ३000	रु. ५000	७000

६ गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजनेअंतर्गत मदत मिळण्यासाठी अर्ज सादर करण्याची पद्धत :

६.१ गरीब विद्यार्थी साहाय्य निधी योजनेचा विहित नमुन्यातील अर्ज व आवश्यक सहपत्रे जोडून अभ्यासकेंद्राकडे दिलेल्या मुदतीत सादर करणे आवश्यक राहील.

६.२ विद्यार्थ्याने सादर केलेल्या विहित नमुन्यातील अर्जावर अभ्यासकेंद्र प्रमुख / संयोजक यांचा सही व शिक्का असणे बंधनकारक राहील.

६.३ अर्जातील प्रतिज्ञापत्रावर विद्यार्थ्यांची सही व राष्ट्रीयीकृत बँकेचा तपशील म्हणजे बँकेचे नाव, शाखा, खाते क्रमांक, आय एफ एस सी (IFSC) कोड या बाबी नोंदवणे आवश्यक आहे.

६.४ मागील वर्षी सदर योजनेचा लाभ घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी मागील वर्षीच्या गुणपत्रिकेची झेरॉक्स प्रत जोडली आहे काय? ते मागील वर्षाच्या परीक्षेत उत्तीर्ण आहेत का? हे अभ्यासकेंद्र प्रमुखांनी पहावे.

६.५ अभ्यासकेंद्रप्रमुखांनी विद्यार्थ्यांकडून अर्ज निर्धारित मुदतीत भरून घेऊन विभागीय केंद्रांकडे सादर करावेत.

६.६ अभ्यासकेंद्राने विभागीय केंद्राकडे सादर केलेल्या अर्जाची छाननी वरील निकषांच्या आधारे विभागीय केंद्राने करावी. तसेच विद्यापीठाने दिलेल्या विहित नमुन्यातील माहिती Excel Sheet मध्ये Hard Copy/ Soft Copy तयार करावी.

६.७ शैक्षणिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना पूर्वीच्याच नियमाप्रमाणे गरीब विद्यार्थी साहाय्य प्रदान करण्यात येईल.

६.८ शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना नवीन नियमांच्या आधारे गरीब विद्यार्थी साहाय्य योजनेची रक्कम प्रदान करण्यात येईल.

६.९ प्रत्येक शैक्षणिक वर्षात दिनांक १५ ऑक्टोबरपर्यंत अभ्यासकेंद्रांनी गरीब विद्यार्थी सहाय्य योजनेचे अर्ज जमा करावेत व विभागीय केंद्रांनी दिनांक १५ नोव्हेंबरपर्यंत सदरचे अर्ज व तक्त्यातील माहिती उपकुलसचिव, आरक्षण कक्ष यांच्याकडे सादर करावी.

६.१० पात्र विद्यार्थ्यांना सदर योजनेचा लाभ मंजूर केल्याबाबतची अंतिम यादी जानेवारीमध्ये विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर जाहीर केली जाईल.

परिशिष्ट ४ : University Grants Commission Resolution (2004)

विश्वविद्यालय अनुदान आयोग
बहादुरशाह जाफर मार्ग
नई दिल्ली-११० ००२
UNIVERSITY GRANTS COMMISSION
BAHADURSHAH ZAFAR MARG
NEW DELHI-110002

F1-52/2000(CPP-II) 5 MAY 2004

The Registrar / Director
Of all the Indian Universities
(Deemed, State, Central Universities /
Institutions of National importance)

Subject : Recognition of Degrees awarded by Open Universities.

Sir/Madam,

There are a number of open Universities in the country offering various degrees/diploma through the mode of non-formal education. **The Open Universities have been established in the country by an Act of Parliament or State Legislature in accordance with the provisions contained in Section 2(f) of University Grants Commission Act, 1956. These universities are, therefore, empowered to award degrees in terms of Section 22(1) of the UGC Act, 1956.**

A circular was earlier issued vide UGC letter N.F.1-8/92(CPP) dated February, 1992 mentioning that the Certificate, Diplomas and Degrees awarded by Indira Gandhi National Open University are to be treated equivalent to the corresponding awards of the Universities in the country.

Attention is further invited to UGC circular No.F1-25/93(CPP-II) dated 28th July, 1993 (copy enclosed) for recognition of degrees and diplomas as well as transfer of credit for courses successfully completed by students between the two types of universities so that the mobility of students from Open University stream to traditional Universities is ensured without any difficulty.

The UGC has specified the nomenclature of degrees under Section 22(3) of the UGC Act, 1956 to ensure mandatory requirements viz. minimum essential academic inputs required for awarding such degrees. A copy of Gazette Notification regarding specification of degrees issued vide No.1-52/97(CPP-II) dated 31st January 2004 is enclosed. The details are also given in UGC Web site : www.ugc.ac.in

May, I therefore request you to treat the Degrees / Diploma / Certificates awarded by the Open Universities in conformity with the UGC notification on Specification of Degrees as equivalent to the corresponding awards of the traditional Universities in the country.

Yours faithfully

(Dr. Mrs. Pankaj Mittal)
Joint Secretary

Encl. : As Above
Copy to :

1. The Secretary, Government of India, Ministry of Human Resource Development, Department of Secondary Education and Higher Education, Shastri Bhavan, New Delhi-110001.
2. The Secretary, All Indian Council for Technical Education, I.G. Sports Complex, Indraprastha Estate, New Delhi
3. The Secretary, Association of Indian Universities (AIU), 16, Comrade Inderjit Gupta Marg, New Delhi -110002.
4. The Secretary, National Council for Teacher Education, I.G. Stadium, I. P. Estate, New Delhi-110002.
5. The Director of Distance Education Council, IGNOU Campus, Maidan Garhi, New Delhi-110068.
6. The Vice-Chancellor, Indira Gandhi National Open University, Maidan Garhi, New Delhi-110068.
7. The Vice-Chancellor, Dr. B. R. Ambedkar Open University, Road, No. 46, Jubilee Hills, Hyderabad (AP)
8. The Vice-Chancellor, Nalanda Open University, West Gandhi Maidan, Patna-800001 (Bihar)
9. The Vice-Chancellor, Dr. Babasaheb Ambedkar Open University, Shahigaug, Ahmedabad-380003 (Gujarat)
10. The Vice-Chancellor, Karnataka State Open University, Manasagangotri, Mysore-570006 (Karnataka)
11. The Vice-Chancellor, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik-422222 (Maharashtra)
12. The Vice-Chancellor, Kota Open University, Vardhaman Mahaveer Open University, Kota-324010 (Rajasthan)
13. The Vice-Chancellor, Netaji Subhash Open University, Kolkata-700020 (West Bengal)
14. The Vice-Chancellor, Madhya Pradesh Bhoj (Open) University, Bhopal-462016 (M.P.)

(V.K. Jaiswal)
Under Secretary

परिशिष्ट ५ : G.R. of equivalency to 10th and 12th

यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक व
राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली यांची
प्रमाणपत्रे शासनसेवेसाठी समकक्ष म्हणून विचारात घेण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : आरजीडी-१५११/प्र.क्र.८९/१३,
मंत्रालय, विस्तार इमारत, मुंबई-४०००३२
दिनांक : २० मे, २०११.

वाचा

१) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : आरजीडी-१३९८/प्र.क्र.६७/९८/१३, दिनांक १० डिसेंबर, १९९८.
२) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : आरजीडी-१३०५/प्र.क्र.२४/२००५/१३, दिनांक १२ डिसेंबर, २००६.

शासन निर्णय :

यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक येथून प्राप्त केलेली शैक्षणिक अर्हता शासकीय सेवेतील नियुक्तीसाठी ग्राह्य धरण्याबाबत सर्वसाधारण सूचना निर्गमित करण्याचे निदेश मा. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधीकरण, मुंबई यांनी श्री. राजेंद्र घुणकीकर विरुद्ध महाराष्ट्र शासन (मूळ अर्ज क्र. ६७०/२००८) वर दिले आहेत. त्यावर, शासनाने घेतलेल्या निर्णयानुसार यासंदर्भात खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.

१. ''ज्या पदांच्या सेवाप्रवेश नियमात १० वी/१२ वी (माध्यमिक/उच्च माध्यमिक) परीक्षा उत्तीर्ण असणे अशी किमान अर्हता विहित केलेली असेल त्या बाबतीत, महाराष्ट्र राज्य शिक्षण मंडळाची माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शालांत परीक्षा उत्तीर्ण नसलेला मात्र, यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठाची पूर्व परीक्षा उत्तीर्ण होऊन पदवी परीक्षेचे प्रथम वर्ष उत्तीर्ण झालेला **वा** यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठातून पदवी धारण केलेला उमेदवार पात्र समजण्यात यावा.''

२. बृहन्मुंबईतील लिपिक-टंकलेखक पदावरील नियुक्तीसाठी विहित करण्यात आलेल्या सेवाप्रवेश नियमातील २ (इ) मध्ये ''महाराष्ट्र माध्यमिक व उच्च माध्यमिक मंडळाने नियंत्रित केलेली माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र परीक्षा आणि या परीक्षेस समकक्ष घोषित केलेल्या इतर परीक्षा अंतर्भूत असल्याचे नमूद केले आहे.'' तसेच, उमेदवारांकडे महाराष्ट्र राज्यातील अधिवास प्रमाणपत्र असणेही आवश्यक आहे. राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्थान, नवी दिल्ली या विद्यालयाची माध्यमिक शालांत परीक्षा उत्तीर्ण केलेल्या एका उमेदवाराने महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकारणाकडे दाखल केलेल्या प्रकरणात (मूळ अर्ज क्रमांक २०४/२०१०) राज्य शासनाने लवकरात लवकर निर्णय घ्यावा, असे आदेश दिले आहेत. केंद्र शासनाने कायद्यान्वये स्थापन केलेल्या राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली (National Institution of Open Schooling, New Delhi) या विद्यालयाची माध्यमिक शालांत परीक्षा (किमान ५ विषयांसह) उत्तीर्ण केलेल्या उमेदवारांना शालेय शिक्षण विभागाने अकरावी प्रवेशासाठी पात्र ठरविले आहे. मात्र, शासन सेवेतील नियुक्तीसंदर्भात समकक्षतेबाबत कोणतेही आदेश नाहीत. केंद्रिय मनुष्यबळ विकास मंत्रालयाने सर्व राज्यांना, राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली (National Institute of Open Schooling, New Delhi) यांच्याकडून दिली जाणारी प्रमाणपत्रे उच्च शिक्षण व नोकरीसाठी (Employment) ग्राह्य (समकक्ष) धरण्याबाबत कळविले आहे. ही बाब विचारात घेऊन, राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली यांच्यामार्फत माध्यमिक शालांत परीक्षेबाबत दिलेले प्रमाणपत्र, माध्यमिक शालांत परीक्षा अशी अर्हता असलेल्या पदांवर नियुक्तीसाठी ग्राह्य धरण्याची बाब देखील शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यावर, शासनाने घेतलेल्या निर्णयानुसार यासंदर्भात खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.

''राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय संस्था, नवी दिल्ली यांची (मराठी व इंग्रजीसह किमान ५ विषयांसह) शालांत परीक्षा उत्तीर्ण झालेल्या व सदर प्रमाणपत्र (Secondary School Examination Certificate) धारण करणाऱ्या उमेदवारांनी, राज्य शासन सेवेमध्ये ज्या ज्या ठिकाणी माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र परीक्षा उत्तीर्ण अशी अर्हता विहित केली असेल त्या त्या ठिकाणी शासन सेवेसाठी शालांत परीक्षा समकक्ष पात्रता आपोआप धारण केली आहे असे समजण्यात यावे.''

३. त्यानुसार, सर्व नियुक्ती प्राधिकारी यांनी कार्यवाही करावी. हे आदेश या आदेशाच्या दिनांकापासून तात्काळ अंमलात येतील.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०११०५२०१३५११०४००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(बा. वि. निकम)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

परिशिष्ट ६ : एका पेक्षा अधिक शिक्षणक्रमांना प्रवेश

DISTANCE EDUCATION COUNCIL
INDIRA GANDHI NATIONAL OPEN UNIVERSITY

15983–16229

F.No.DEC/Notification/40.5.1.5/2012
Dated:01.11.2012

NOTIFICATION

Sub: Policy on pursuing two or more programmes simultaneously in various combinations - regarding.

The Distance Education Council in its 40th meeting held on 08.06.2012 has decided on the policy on pursuing two or more programmes simultaneously in various combinations. Two degree programmes cannot be allowed to be pursued simultaneously. However, a student can pursue two programmes simultaneously through distance or combination of distance and regular modes from the same or different University(ies)/ Institution(s) in various combinations, *viz.*,

1. One Degree and one Diploma/Post Graduate Diploma/Certificate
2. One Post Graduate Diploma and one Diploma/Certificate
3. One Diploma and one Certificate
4. Two Post Graduate Diplomas
5. Two Diplomas
6. Two Certificates

This is for information and adherence by all concerned.

(DIRECTOR)

To

VCs of all SOUs/ Heads of DEIs

3. The Registrar
YCMOU
Dnynagangotri, Near Gangapur Dam
Nashik-422 222,
MAHARASHTRA

Appendix - 7 : G.R. of Equivalency and Approval of State Govt. of Maharashtra for Degree's and Diploma's of Open Universities

मुक्त विद्यापीठाच्या पदव्यांना समकक्षता व शासनमान्यता

(१) अन्य विद्यापीठांच्या पदवीशी समकक्षता

मा. शिक्षण संचालक (उच्च शिक्षण) महाराष्ट्र राज्य यांच्या पत्र क्र. समक (उ. शि.)/१०९४/३२८६१/मवि-१, दि. ३० ऑक्टोबर १९९५ च्या पत्रान्वये 'केंद्रीय किंवा राज्य विधिमंडळाने अधिनियमाद्वारे भारतातील विद्यापीठाने दिलेली पदवी/पदविका आणि संसदेने अधिनियमाद्वारे इतर शैक्षणिक संस्था प्रस्तावित केलेल्या आहेत किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम (१९५६) मधील कलम क्र. ३ अन्वये मानीव विद्यापीठे घोषित केली आहेत अशांच्या बाबतीत पदवी किंवा पदविका मान्यता देण्याबाबतचे औपचारिक आदेश विद्यापीठाने काढण्याची आवश्यकता नाही'.

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ हे महाराष्ट्र राज्याच्या विधिमंडळाने अधिनियमाद्वारे (कायदा क्र. २०/१९८९) स्थापन केलेले विद्यापीठ असून त्यास विद्यापीठ अनुदान आयोगाचीही मान्यता आहे. **त्यामुळे या विद्यापीठाची पदवी इतर विद्यापीठांच्या पदवीशी समकक्ष आहे.**

(२) विद्यापीठ अनुदान आयोगाची मान्यता

विद्यापीठ अनुदान आयोग, नवी दिल्ली यांनी त्यांचे पत्र क्र. F/S-15/89 (CPP-I) दि. ८ डिसेंबर १९९२ नुसार विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या १९५६ च्या कायद्यातील कलम १२-बी अन्वये यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठास मान्यता दिली आहे.

(३) महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाची मान्यता

उपसचिव व परीक्षा नियंत्रक, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई यांच्या पत्र क्र. १४७७ (१७/१९९४/कक्ष) **दि. १७ फेब्रुवारी १९९४ च्या पत्रातील मान्यतेसंबंधीचा मजकूर – 'यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ हे संविधिमान्य (Statutory) असल्यामुळे आपल्या विद्यापीठाच्या पदवीधर विद्यार्थ्यांकडून आलेले अर्ज देखील इतर मान्यताप्राप्त विद्यापीठांच्या पदवीधर उमेदवारांकडून आलेल्या अर्जांप्रमाणेच आयोगाकडून विचारात घेतले जातील'**

मुक्त विद्यापीठाच्या पदवी/पदविकांना महाराष्ट्र शासन मान्यता

विद्यापीठ अनुदान आयोगाने मान्यता दिलेली विद्यापीठे

राज्य सेवेतील पदासांठी पदवी/पदविकास मान्यता

महाराष्ट्र शासन

सामान्य प्रशासन विभाग

शासन निर्णय : क्रमांक आरजीडी-१३९४/प्र.क्र. २१/९४/१३,मंत्रालय, मुंबई ४०००३२, दिनांक ८ मार्च १९९५

वाचा : (१) सामान्य प्रशासन विभाग, शासन निर्णय क्रमांक आरजीडी-१०६१/१८९६७/११४ - जे दिनांक २१ ऑगस्ट १९६९

शासन निर्णय : महाराष्ट्र लोक सेवा आयोगाशी विचार विनिमय करून उपरोक्त दिनांक २१ ऑगस्ट १९६९ च्या आदेशाद्वारे असा निर्णय घेण्यात आला होता की, केंद्र अथवा राज्य विधिमंडळाच्या अधिनियमाद्वारे स्थापित झालेली विद्यापीठे, संसदेच्या अधिनियमाद्वारे स्थापन झालेल्या इतर शैक्षणिक संस्था, किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम, १९५६ च्या अंतर्गत भाग ३ अन्वये जाहीर झालेली मानवी विद्यापीठे यांनी प्रदान केलेल्या पदव्या / पदविका तसेच भारतीय वैद्यकीय मंडळ अधिनियम, १९५६ च्या परिशिष्टांमध्ये अंतर्भूत केलेल्या वैद्यकीय व संलग्न विषयामधील पदव्या यांना शासकीय महाविद्यालयातील अध्यापकीय पदे वगळता, **राज्यातील सेवा व पदांवरील भरतीसाठी आपोआप मान्यता प्राप्त झाली असल्याचे समजण्यात यावे.**

(२) सदर आदेशासोबत विद्यापीठ अनुदान आयोगाने मान्यता दिलेल्या वैधानिक विद्यापीठे व संस्थांची यादी जोडण्यात आली होती. आयोग मान्यताप्राप्त विद्यापीठे व संस्था यांची अद्ययावत यादी आता या आदेशासोबत जोडण्यात आली आहे. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक आरजीडी - १०६१/१८९६७/९१४/जे दिनांक २१ ऑगस्ट १९६९ मध्ये नमूद केलेल्या आणि वर परिच्छेद १ मध्ये उद्धृत केलेल्या हेतूसाठी सदर सर्व विद्यापीठे/संस्था यांनी प्रदान केलेल्या पदवी/पदविकांना आपोआप मान्यता देण्यात आल्याचे समजण्यात यावे.

महाराष्ट्रचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

दा. र. राणे

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

(१) राज्यपालांचे सचिव
(२) मुख्य मंत्र्यांचे सचिव
(३) सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई
(४) महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई
(५) महालेखापाल, महाराष्ट्र -२, मुंबई
(६) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
(७) अभिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
(८) प्रबंधक, उच्च न्यायालय (मूळ न्याय शाखा), मुंबई
(९) प्रबंधक, उच्च न्यायालय (अपील शाखा), मुंबई
(१०) प्रबंधक, लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई
(११) सर्व मंत्रालयीन शिक्षण
(१२) मंत्रालयीन विभागांच्या नियंत्रणांच्या नियंत्रणाखालील सर्व विभाग प्रमुख व कार्यालय प्रमुख
(१३) अवर सचिव, भारत सरकार, शिक्षण मंत्रालय, नवी दिल्ली
(१४) निवड नस्ती

वाचा : महाराष्ट्र शासनाच्या उपरोक्त शासन निर्णय क्रमांक आर.जी.डी. १३९४/प्र.क्र.२१/९४/१३ मंत्रालय, मुंबई. दिनांक ८ मार्च १९९५ च्या सोबत जोडलेल्या यादीमध्ये यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक यांची अनुक्रमांक १४६ वर नोंद करण्यात आलेली आहे.